

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Бонка Михайлова Димитрова, доктор, НСА „Васил Левски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по

докторска програма „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка“

Автор Ралица Георгиева Кунчева

**Тема: „ ОПТИМИЗИРАНЕ НА ЧАСОВЕТЕ ПО ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ
И СПОРТ ЗА I – IV клас (МОДУЛ „ГИМНАСТИКА“)**

Научен ръководител: проф. доктор Бонка Михайлова Димитрова, НСА „Васил Левски“

Със заповед № Р33-567 от 24.11.2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Оптимизиране на часовете по физическо възпитание и спорт за I-IV клас(модул гимнастика) за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1.Педагогически науки, професионално направление 1.3.Педагогика на обучението по:, докторска програма: “Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка“. Автор на дисертационния труд е Ралица Георгиева Кунчева – докторантка на самостоятелна подготовка към катедра “Теория и методика на физическото възпитание“ към ПУ.

Представеният от докторантката комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;

- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на ПФ. комплект документи на хартиен носител от т. 1 до т. 9 – 3 броя;
- комплект документи от т. 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 (евентуално посочване на други документи от т. 5 и 9 на електронен носител) – 7 броя;

2. Кратки биографични данни за докторанта

Ралица Кунчева е родена на 20.06.1979 г. в гр. Пловдив. Средното си образование завършва във ВГ „Христо Смирненски“ през 1997 г. През този период е била активна състезателка по спортна гимнастика. Постига отлични резултати, като е била и републиканска шампионка на отделни уреди и многобой. Покрива нормата за майстор на спорта и е включена в националния отбор за девойки, а по късно и за жени. Участва на Младежка Олимпиада, СП в Япония, на ЕП, Балканиади, различни Световни купи. Този период я свързва завинаги с гимнастиката. През 2008 г. защитава бакалавърска степен, а през 2011г. вече е магистър по Педагогика на обучението по физическо възпитание. Логиката на нейното професионално развитие, стремеж и усилие я води до конкурса за преподавател в катедра ТМФВ на ПУ „Паисий Хилендарски“, който тя печели през 2012 г. От тогава тя преподава на студентите в ПФ гимнастика и ОФП. През 2018 г. е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка към катедра ТМФВ с научен ръководител проф. Бонка Димитрова, доктор. Владее руски и английски език и има добри компютърни умения.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Гимнастиката е универсално средство за физическо възпитание и спорт с многообразието и спецификата на гимнастическите упражнения. Тя е основно задължително ядро в учебните програми в начална и основна степен на образователната ни система. Физическото възпитание е един от онези компоненти, които позволяват съвременната личност да се развива и непрекъснато да се усъвършенства. Това е възможно само тогава, когато предвиденият обем на материал от учебната дисциплина е овладян за съответната възраст. Проведените от докторантката проучвания показват, че въпреки задължителния характер, гимнастиката не се включва в учебния процес, особено в началния курс. Изследванията сред учениците особено във възрастта първи – четвърти клас, установяват наличие на голям процент от тях с наднормено тегло и гръбначни изкривявания. Гимнастиката е основно средство в заниманията

по физическо възпитание с доказан ефект за профилактика на гръбначните изкривявания. Ето защо Ралица Кунчева коректно се насочва към:

- създаването на програма за превенция на нарушенията на стойката при учениците от начален курс;
- установяване мястото на упражненията на висови уреди в урока по гимнастика;
- разработване методи с разширено използване на средствата на гимнастиката за развитие на физическите качества;
- както и оптимизиране на обемния материал в учебното съдържание по гимнастика за съответната възраст.

Актуалността на разработения проблем е свързан непосредствено с практиката, със здравето и физическото развитие на учениците и има научно-приложен характер.

4. Познаване на проблема

Анализираните 198 литературни източници, показват обхвата на научното търсене на докторантката. Тя задълбочено проучва ролята на гимнастиката в училищното физическо възпитание. С творчески подход анализира съдържанието на учебните програми у нас и в други страни. Търси мястото на гимнастиката и нейните средства за укрепването на здравето на учениците и повишаване на нивото на дееспособност. С убеденост и познаване на проблемите в училищното физическо възпитание и спорт, докторантката свързва анатоомофизиологичните и психомоторните особености на подрастващите с развитието на необходимите им за възрастта физически качества. Правилната насока и творческият подход на литературното търсене разкриват добро познаване на проблемите. Задълбоченият анализ на литературните източници и иновативният подход позволяват Кунчева да установи основните насоки свързани с оптимизирането на часовете по физическо възпитание в ядро гимнастика.

5. Методика на изследването

Докторантката ползва богат методически инструментариум за реализирането на поставените цел и задачи в представената от нея научна разработка. Налице е логична последователност на изследователските търсения. Проучването на литературните източници е съпътствано от теоретичен анализ и обобщение на наличната по проблема документация. Коректно ползваният констатиращ постуралните нарушения експеримент, тестовата батерия за оценка на физическата годност на изследваните ученици, педагогическото наблюдение и педагогическият експеримент разкриват обхвата на научния труд. За по-точното установяване на насоките за работа са проведени и две социологически проучвания обхващащи учителите

по физическо възпитание и учениците от начален курс и основаващи се на проведените наблюдения. Трябва да отбележим и многообразието на ползваните методи за измерване на физическото развитие:

- соматоскопичен метод чрез наблюдение;
- антропометричен метод по Р. Мартин;
- тестова карта по С.Н. Попов;
- антропометричен метод – ръст и тегло.

Задълбоченото и прецизно изследване на физическото развитие на подрастващите е насочено към решаването на актуалните проблеми в часовете по физическо възпитание и по-конкретно учебното съдържание на модул гимнастика.

Трябва да отбележим и точно подбрани математико статистически инструментариум, който завършва комплексната методика на изследване ползвана от докторантката за постигане на поставените цел и задачи в научната разработка.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният за разглеждане научен труд е в обем от 180 страници, който включва четири глави, ползвана литература и четири приложения. Дисертацията е богато онагледена с 35 таблици и 73 фигури.

Първа глава е 58 страници и е озаглавена „Литературен обзор“. Разгледани и анализирани са 146 научни разработки на кирилица, 50 на латиница и два сайта. В логична последователност са представени четири подточки. За тази част от научния труд отбелязвам следното:

- налице е последователност и задълбоченост на научното проучване;
- докторантката демонстрира добро познаване на изследвания проблем и е подбрала коректно насоките на изследователския процес;
- литературните източници са задълбочено анализирани и позицията на Кунчева е защитена аргументирано;
- представения литературен обзор е добър показател за научните търсения на докторантката.

Втора глава логично започва с ясно представена хипотеза на дисертационния труд.

Целта, задачите, обекта и предмета на разработката са добре оформени и точно следват реализацията на научната разработка. Ползваният богат методически инструментариум е представен и обяснен в добра последователност. Организацията на изследването е в три основни етапа, в които са решени поставените цел и задачи.

Трета глава - „Анализ на резултатите“ е разработена много добре. Тя е в обем от 65 страници. Направен е обстоен и последователен анализ на богатия експериментален материал. Трудът е онагледен много добре, което помага за лесното възприемане на научната разработка. Положен е огромен труд, който директно може да се внедри в практиката, което говори за неговата стойност. Ще отбележа само по-значимите моменти, които считам, че имат приносен характер за теорията и методиката на училищното физическото възпитание и спорт:

- установени са основните фактори, определящи ефективността и формата на урока по гимнастика при учениците в основна образователна степен;
- проведен е експеримент за диагностициране на нарушенията в стойката на подрастващите от начален курс на обучение;
- посочени са факторите определящи необходимостта от оптимизиране на часовете по гимнастика;
- потвърдена е с проведените изследвания положителната връзка между висовите упражнения и профилактиката на гръбначни изкривявания;
- анализирани резултати от изследванията с тестовата карта и антропометричния метод на Мартин, потвърждават ефикасността на приложената експериментална методика;
- експериментално е установен положителния ефект от прилагането на комплекси от ОРУ на гимнастическа стена;
- предложена е методика за оптимизиране на часовете по гимнастика при липса на необходима материална база в училищата;
- изследвани и анализирани са основните морфологични признаци характеризиращи физическото развитие на учениците, обучавани по експерименталната и стандартната методика;
- установено е, че различните програми, по които работят децата се отразяват различно върху соматичния им статус;

- изследвани и анализирани са физическите качества и влиянието на експерименталната методика върху тях;
- определено е нивото на физическата годност на изследваните подрастващи;
- установено е, че комплексите от ОРУ на гимнастическа стена влияят и върху развитието на двигателно координационните способности;
- изследваните корелационни зависимости между показателите на физическите качества са приложими;
- установени са статистически значими връзки между антропометричните показатели и нивото на физическите качества.

Направените в четвърта глава изводи и препоръки произтичат от систематизираните и анализирани резултати от проведеното научно изследване. Те са подробно и прецизно формулирани и придават завършен вид на дисертацията.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Докторантката научно доказва мястото и значението на гимнастическите упражнения за физическото развитие и укрепване на подрастващите. Кунчева проучва и предлага висовите упражнения да са неделима част от заниманията по физическо възпитание предвид тяхното значение за правилната стойка на учениците. Тя установява проблемите и необходимостта от оптимизиране на обучението по физическо възпитание и конкретно модул гимнастика. Предлага експериментална методика, която може да се ползва не само при уроците с гимнастически характер, защото засяга предимно подготвителната част на урока. Тази много функционалност на програмата я прави значима за теорията и практиката на училищното физическо възпитание и спорт. Изследването и апробирането на програма за профилактика на гръбначните изкривявания в начална училищна възраст е особено актуално и има приносна стойност.

Най-големият принос на научния труд е както неговата теоретична значимост, така и практико приложната му насоченост. Подготвените експериментални програми могат да се внедрят директно в практиката. Те са един добър опит за промяна в ползването на гимнастическите упражнения в процеса на обучение в начална училищна възраст. Тяхната много функционалност и насоченост към превенция на здравето на подрастващите определя значимостта им.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката има пет самостоятелни публикации, две от които под печат. Всички те са по проблемите разработени в дисертационния труд и разкриват хода на творческото търсене. Те са публикувани основно в УИ „Паисий Хилендарски“, с ISBN 978-619-202-279-2. Така представени те разкриват актуалността и значението на изследвания проблем. Показват основните насоки на възможното оптимизиране на учебното съдържание на модул гимнастика и на свързаните с това, положителни за здравето на подрастващите иновации. Публикациите са структурирани правилно и имат теоретичен и практико приложен характер.

9. Лично участие на докторантката

Докторантката Ралица Кунева е организиран и търсещ изследовател. В процеса на подготовка на дисертационния труд тя се изгради като научен работник с възможности и иновативно мислене. Дисертацията е плод на нейния труд и амбиция за успех. Проведените експерименти, тестирания, изследвания и анализи на получените резултати, логично я водят до значимите и приносни моменти в нейния самостоятелен труд.

10. Автореферат

Авторефератът към дисертационния труд коректно отразява основните моменти и резултати от изследването. Като обем и структура той е направен според изискванията за подобен род разработки в съответствие с правилника на ПУ.

11. Критични забележки и препоръки

Като критична бележка бих посочила, необходимостта от включването като приложение на разработените примерни уроци, по един за всеки клас.

12. Лични впечатления

В периода на докторантското обучение, Ралица Кунева се изявяваше като стриктен, отговорен и прецизен научен работник. Като неин научен ръководител бих искала да подчертая, че с изключителна лекота водих процеса на израстването ѝ.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

За по бързото внедряване в практиката на разработката, препоръчвам на докторантката да издаде методично ръководство с подготвените от нея занимания. Така ще увеличи практико приложната стойност на дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Факултета Педагогика, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Ралица Георгиева Кунчева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание“ като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“* на Ралица Георгиева Кунчева в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по..., докторска програма „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка“.

08.01. 2021 г.

Рецензент:

проф. д-р Бонка Димитрова

(ак. дл. н. ст. име фамилия)